

ROLUL NORMELOR DE DREPT ÎN ASIGURAREA SECURITĂȚII ȘI DEZVOLTĂRII DURABILE ÎN ROMÂNIA

RULE OF LAW, SECURITY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN ROMANIA

*Andreea-Georgiana ARSENI**

Rezumat: *Prezentul articol se concentrează asupra rolului normelor de drept în asigurarea securității și dezvoltării durabile în România, cu accent deosebit asupra instituțiilor din cadrul sistemului național de justiție, pornind de la nivelul primar al securității, acela al individului, continuând cu cel al statului, în cadrul căruia este organizat sistemul juridic românesc.*

Cuvinte-cheie: *securitate; dezvoltare durabilă; norme de drept; drepturile omului; lege penală; sistem național de justiție; securitate individuală; securitatea statului.*

Abstract: *This paper focuses on the importance of rule of law in ensuring the Romanian security and sustainable development with a special accent on the institutions within the national justice system, starting with the basic level of security, the individual one and continuing with the State level, within the Romanian justice system is organized.*

Keywords: *security; sustainable development; rule of law; human rights; criminal law; national justice system; individual security; state security.*

* Avocat, Baroul București

Definiția securității și normele juridice ce reglementează securitatea statului și a individului. Instituțiile naționale ce asigură securitatea statului și a individului

Securitatea statului, în general, și securitatea individului, în special, au reprezentat din cele mai vechi timpuri unul dintre obiectivele principale ale guvernărilor ce s-au succedat.

Dar ce reprezintă securitatea? Definierea securității a stârnit un real interes pentru oamenii de știință din diverse domenii, precum: juridic, economic, social, cultural, ecologic ș.a.

Deși au existat mai multe demersuri pentru a se formula o definiție unică care să cuprindă totalitatea elementelor cuprinse în termenul de „*securitate*”, niciuna dintre acestea nu a putut acoperi toate ariile de aplicare.

O definiție acceptată în literatura de specialitate este cea oferită în lucrarea *Religie și securitate în Europa secolului XXI, Glosar de termeni*, unde se consideră că **securitatea** „*semnifică situația în care o persoană, un grup de persoane, stat, alianțe, în urma unor măsuri specifice adoptate individual sau în înțelegere cu alți actori, capătă certitudinea că existența, integritatea și interesele lor fundamentale nu sunt primejduite*”¹.

Așadar, având în vedere această definiție, cât și piramida lui Abraham Maslow, putem concluziona că **securitatea este o nevoie fundamentală a ființei umane**² și, ca urmare a acestui fapt, atât în legislația națională, cât și în cea internațională, securitatea ocupă un loc central.

În România, securitatea statului, și, implicit, a individului, are o reglementare vastă, uneori poate prea vastă. Amintim aici în special Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României, dar și Legea fundamentală a țării, și nu în ultimul rând, proiectul Codului Penal adoptat de Guvern în februarie 2009.

Potrivit art. 1 din Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României: „*Prin siguranța națională a României se înțelege starea de legalitate, de echilibru și de stabilitate socială, economică și politică*

¹ Buța Viorel, Ion Emil, Dinu Mihai-Ștefan, *Religie și securitate în Europa secolului XXI, Glosar de termeni*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2007, p. 399.

² General de brigadă dr. Traian Pigui, *Securitatea economică și securitatea globală*, Colocviu Strategic nr. 10, august 2004.

necesară existenței și dezvoltării statului național român, ca stat suveran, unitar, independent și indivizibil, menținerii ordinii de drept, precum și climatului de exercitare neîngrădită a drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, potrivit principiilor și normelor democratice statornicite prin Constituție“.

Această definiție generică a fost avută în vedere și la denumirea Titlului X al Părții Speciale din Noul Cod Penal „*Infracțiuni contra securității naționale*”. Denumirea a fost schimbată față de actualul Titlu I al Părții Speciale din Codul Penal de la 1968, „*Infracțiuni contra siguranței statului*“, întrucât această formulare din prezent începe să fie învechită și neconformă cu evoluția conceptului de securitate așa cum este el perceput astăzi, comparativ cu anul 1968 când a fost publicat Codul penal în care apărea sintagma siguranța statului.

Bazându-se pe această transformare a conceptului securității, într-o viitoare lege a securității naționale, aceasta va fi definită în termenii următori: „*Securitatea națională a României este starea națiunii, a colectivității sociale, a cetățenilor și a statului, fundamentată pe prosperitate economică, legalitate, echilibru și stabilitate socio-politică, exprimată prin ordinea de drept și asigurată prin acțiuni de natură economică, politică, socială, juridică, militară, informațională și diplomatică, în scopul exercitării neîngrădite a drepturilor și libertăților cetățenești, manifestare deplină a libertății de decizie și de acțiune a statului, a atributelor sale fundamentale și a calității de subiect de drept internațional*”³.

În situația în care ne referim la securitate strict din punct de vedere juridic, principiul securității exprimă faptul că *cetățenii trebuie protejați contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul sau pe care acesta riscă s-o creeze și cuprinde, în principal, următoarele exigențe: neretroactivitatea legii, accesibilitatea și previzibilitatea legii și asigurarea interpretării unitare a legii.*⁴

³ Prof. univ. dr. Buneci Petre și lector univ. dr. Drimer Cleopatra, *Drept Penal, Partea Specială, Note de curs*, Universitatea Ecologică București, 2012, p. 8.

⁴ Predescu Ion (judecător la Curtea Constituțională) și Safta Marieta (magistrat-asistent șef), *Principiul securității juridice, fundament al statului de drept. Repere jurisprudențiale*.

Instituțiile de stat ce asigură, în general, securitatea României, și sunt percepute ca făcând parte din sistemul național de apărare, sunt cele prevăzute în mod expres în art. 6 din Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României, astfel: *„Organele de stat cu atribuții în domeniul siguranței naționale sunt: Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Serviciul de Protecție și Pază, precum și Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Interne și Ministerul Justiției, prin structuri interne specializate. Activitatea pentru realizarea siguranței naționale este organizată și coordonată de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării”*. De asemenea, art. 119 din Constituția României reglementează: *„Consiliul Suprem de Apărare a Țării organizează și coordonează unitar activitățile care privesc apărarea țării și securitatea națională, participarea la menținerea securității internaționale și la apărarea colectivă în sistemele de alianță militară, precum și la acțiuni de menținere sau de restabilire a păcii”*.

Din punct de vedere juridic, instituțiile de stat ce asigură respectarea securității juridice a individului, respectiv a principiilor ce alcătuiesc securitatea juridică sunt: secțiile de poliție și parchetele de pe lângă instanțele de judecată, instanțele de judecată, Înalta Curte de Casație și Justiție, Curtea Constituțională, Parlamentul României și Guvernul.

Sunt de părere că acestea sunt instituțiile abilitate să se îngrijească de respectarea securității juridice a individului deoarece:

- Parlamentul României și Guvernul au sarcina de a se asigura că principiul accesibilității și previzibilității legii este respectat;
- secțiile de poliție și parchetele de pe lângă instanțele de judecată și instanțele de judecată au ca scop să se asigure că în orice cauză se aplică legea în vigoare cu respectarea principiului neretroactivității legii;
- Înalta Curte de Casație și Justiție are ca principal obiectiv asigurarea interpretării unitare a legii.

Pe plan internațional, controlul respectării securității juridice se realizează de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului și de către Curtea Europeană de Justiție, acestea fiind singurele instituții în măsură să se pronunțe cu privire la respectarea principiilor de drept privind securitatea juridică a individului.

Securitatea umană și rolul instituțiilor în asigurarea dreptului la bunăstare, educație și satisfacerea nevoilor de bază, respectiv hrană și asistență medicală

Pe lângă securitatea națională și cea juridică a individului, astfel cum au fost acestea arătate la punctul anterior, un loc important îl reprezintă securitatea umană, care include o serie de drepturi și libertăți prevăzute în Declarația Universală a Drepturilor Omului și care au fost preluate în legislația națională în Titlul III, Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale din Constituția României astfel:

- **drepturile individuale** – dreptul la viață și la integritate fizică și psihică; protecția față de tortură, pedepsele ori tratamentele inumane și degradante; protecția față de discriminarea rasială, etnică, sexuală, religioasă etc.;

- **drepturile legale** – accesul la mijloacele legale de prevenire a violării drepturilor fundamentale; protecția față de arestul arbitrar etc.;

- **libertățile civile** – libertatea de exprimare, de gândire, de conștiință și religie, de informare etc.;

- **drepturile de subzistență** – dreptul la hrană și la standardele fundamentale de sănătate și bunăstare, dreptul la ocrotirea sănătății etc.;

- **drepturile economice** – dreptul la muncă, odihnă și recreere etc.;

- **drepturile politice** – dreptul de a vota, dreptul de a fi ales, dreptul de a te asocia etc.

În literatura de specialitate, în încercarea de a se crea o definiție globală a securității s-a mai statuat că: „*Securitatea înseamnă că beneficiile pe care le-au atins oamenii în extinderea oportunităților lor și perfecționarea capacităților sunt protejate de aranjamentele curente sociale, economice, politice. Securitatea se bazează pe o acceptare socială largă – bazată pe instituții durabile – a drepturilor și obligațiilor oamenilor*”⁵.

În consecință, pentru asigurarea securității umane, întregul ansamblu de instituții ale unui stat trebuie să conlucreze având același scop:

⁵ V. Bobiuc, *Securitatea României o perspectivă europeană. Strategii XXI. Viitorologie. Geopolitică. Strategii operaționale*, București, 1997.

securitatea umană, iar individul trebuie să ocupe locul central în cadrul oricărui colectiv, stat sau uniune.

Din aceste considerente, pentru a produce efecte, orice strategie a unei dezvoltări durabile ar trebui să aibă ca obiectiv principal asigurarea securității umane, deoarece dezvoltarea umanității nu poate fi realizată fără asigurarea securității umane.

Conceptele *dezvoltare durabilă* și *securitate umană* sunt relaționate, între acestea existând o legătură mai mult decât evidentă ce face posibil ca evoluția dintr-un domeniu să extindă posibilitățile pentru evoluția celuilalt, și anume că fiecare dintre aceste două concepte sunt clădite în jurul individului uman și al principalelor domenii de activitate ale sale.

Securitatea umană implică de altfel și dezvoltarea durabilă, deoarece are ca și condiție esențială faptul că indivizii își pot exercita opțiunile, drepturile și libertățile în siguranță, fără riscul că oportunitățile de care se bucură într-un anumit moment vor fi pierdute, retrase sau epuizate a doua zi.

Definiția dezvoltării durabile, strategia națională și instituțiile implicate

Definiția oficială a dezvoltării durabile a fost formulată prin Raportul Brundtland în 1987 și este privită ca fiind „*acel tip de dezvoltare care răspunde nevoilor prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a și le satisface pe ale lor proprii*”.

În conformitate cu conceptul dezvoltării umane există patru elemente de bază⁶: *egalitatea* – care presupune accesul echitabil la oportunități; *durabilitatea* – percepută drept responsabilitatea pentru resursele generațiilor viitoare ca și pentru acelea ale generației prezente; *productivitatea* privind dezvoltarea potențialului resursei umane în scopul creării unui mediu economico-social care ar permite individului să-și atingă potențialul maxim; *simțul deciziei*, în sensul că indivizii tind spre un nivel de dezvoltare personală care le-ar permite să exercite opțiuni bazate pe dorințe proprii, în cadrul mai larg al oportunităților existente.

⁶ Mihai Gavril, *Corelația dintre performanțele sectorului agricol și securitatea alimentară*, în *Perspective ale securității și apărării în Europa*, vol.3, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2009, pp.15-19.

În România a fost adoptată la nivelul anului 2008 Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030 ce a stabilit drept obiectiv global reducerea cât mai rapidă a disparităților de dezvoltare socio-economică dintre România și celelalte state membre ale Uniunii Europene și detaliază obiectivele specifice ale procesului pe 6 direcții prioritare care integrează direct și/sau indirect cerințele dezvoltării durabile pe termen scurt și mediu:

- obiectivul creșterii competitivității și dezvoltării economiei;
- aducerea la standarde europene a infrastructurii de bază;
- prioritatea privind protecția și îmbunătățirea calității mediului;
- perfecționarea și utilizarea mai eficientă a capitalului uman;
- dezvoltarea economiei rurale și creșterea productivității în sectorul agricol, silvic și piscicol;
- obiectivul de diminuare a disparităților de dezvoltare între regiuni și în interiorul acestora.

Pentru punerea în aplicare a acestor obiective strategice privind dezvoltarea durabilă a României pe termen scurt și mediu este necesară implicarea în mod egal a Guvernului României prin Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor Publice, Ministerul Transporturilor, Ministerul Mediului și Schimbărilor Climatice, Ministerul Educației Naționale, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Durabile și a Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, dar și a autorităților locale, acestea din urmă fiind cele mai în măsură să constate în mod direct problemele și să dispună includerea acestora pe lista de priorități.

Concluzii

Orice stat ar trebui să aibă ca principal obiectiv asigurarea securității naționale și umane și includerea acestor obiective în strategia națională de dezvoltare durabilă, punând la dispoziția instituțiilor din domeniu toate resursele necesare pentru asigurarea dreptului la bunăstare, educație și satisfacerea nevoilor de bază, respectiv hrană și asistență medicală tuturor cetățenilor săi, într-un cadru legal care să respecte principiul echității sociale, astfel încât instituțiile responsabile să fie capabile de a aplica la o scară cât mai largă și diversă strategiile adoptate la nivel național.

BIBLIOGRAFIE

- Constituția României, republicată în M. Of. nr. 767/31.10.2003.
Codul penal de la 1968, republicat în M. Of. nr. 65/16.04.1997.
Proiectul Codului penal, publicat în M. Of. nr. 510/24.07.2009.
Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României, publicată în M. Of. nr. 163/07.08.1991.
Convenția europeană a drepturilor omului, intrată în vigoare la 03.09.1953.
Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României. Orizonturi 2013-2020-2030, publicată de Guvernul României, Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile împreună cu Programul Națiunilor Unite pentru dezvoltare, Centrul Național pentru Dezvoltarea Durabilă, București, 2008.
Buța Viorel, Ion Emil, Dinu Mihai-Ștefan, *Religie și securitate în Europa secolului XXI, Glosar de termeni*, Editura Universității Naționale de Apărare, „Carol I”, București, 2007.
General de brigadă dr. Traian Pigui, *Securitatea economică și securitatea globală*, Colocviu Strategic nr. 10, august 2004.
Prof. univ. dr. Buneci Petre și Lector univ. dr. Drimer Cleopatra, *Drept penal, Partea specială, Note de curs*, Universitatea Ecologică București, 2012.
Predescu Ion (judecător la Curtea Constituțională) și Safta Marieta (magistrat-asistent șef), *Principiul securității juridice, fundament al statului de drept. Repere jurisprudențiale*.
V. Bobiuc, *Securitatea României o perspectivă europeană. Strategii XXI. Viitorologie. Geopolitică. Strategii operaționale*, București, 1997.
Barry Buzan, *Popoarele, statele și teama*, Chișinău, Editura Cartier, 2000.

